

**LATVIJAS NACIONĀLĀ ARHĪVA
2011. GADA
PUBLISKAIS PĀRSKATS**

Rīga 2012.

Satura rādītājs.....	
1. Pamatinformācija par Latvijas Nacionālā arhīva darbību.....	3
2. Finanšu resursi un darbības rezultāti.....	5
2.1. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums	5
2.2. Politikas un darbības rādītāju izpilde	7
2.3. LNA sniegtie pakalpojumi	8
2.3.1. Personu un institūciju konsultēšana	8
2.3.2. LNA lasītavu pakalpojumi	9
2.3.3. Pieprasījumu izpilde.....	9
2.3.4. Institūciju dokumentu sakārtošana uz līgumsaistībām	10
2.3.5. Dokumentu pieņemšana no maksātnespējas procesu pabeigušu privāto tiesību subjektiem, izpildot Komerclikuma un Maksātnespējas likuma normas.....	11
2.3.6. Citi pakalpojumi.....	11
2.3.7. Uzlabojumi publisko pakalpojumu pieejamības un kvalitātes nodrošināšanā.....	11
2.4. LNA pamatfunkciju darbības rezultāti.....	12
2.4.1. Institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldības uraudzība un kontrole.....	12
2.4.2. Dokumentu saglabāšana.....	15
2.4.3. Dokumentu pieejamība	17
2.5. Projekti	19
2.6. Starptautiskā sadarbība	19
3. Personāls	21
4. Komunikācija ar sabiedrību, arhīvu un dokumentu popularizēšanas pasākumi	23
4.1. Dokumentu publikācijas	23
4.2. Piedalīšanās zinātniskajās konferencēs	23
4.3. Dokumentu izstādes	24
4.4. Citi pasākumi	24
5. LNA darbības prioritātes 2011. gadam	26

1. Pamatinformācija par Latvijas Nacionālā arhīva darbību

Latvijas Nacionālais arhīvs (turpmāk tekstā – LNA) uzsāka savu darbību 2011. gada 1. janvārī saskaņā ar Ministru kabineta 2010. gada 28. decembrī pieņemto Latvijas Nacionālā arhīva nolikumu. 2011. gada 28. februārī kultūras ministre saskaņoja LNA reglamentu, kurā noteikta LNA struktūra un struktūrvienību kompetence. Pamatojoties uz 2011. gada 29. jūnijā kultūras ministres saskaņoto LNA reglamentu noteiktas LNA strukturālās izmaiņas un izveidoti LNA Institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldības departaments, Dokumentu preventīvās saglabāšanas departaments un Tehniskā nodrošinājuma nodaļa.

LNA ir kultūras ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas īsteno valsts politiku dokumentu un arhīvu pārvaldības jomā. Saskaņā ar Arhīvu likuma Pārejas noteikumu 5. punktu LNA ir valsts arhīvu sistēmas iestāžu saistību un mantas pārņēmējs.

LNA sastāvā ir funkcionālās un teritoriālās struktūrvienības:

- LNA Arhīvu inspekcija;
- LNA Institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldības departaments (IDAPD);
- LNA Dokumentu preventīvās saglabāšanas departaments (DPSD);
- LNA Izziņu un dokumentu izmantošanas nodaļa;
- LNA Personāla vadības nodaļa;
- LNA Juridiskā nodaļa;
- LNA Attīstības plānošanas nodaļa;
- LNA Finanšu analīzes un pārskatu nodaļa;
- LNA Informācijas tehnoloģiju nodaļa;
- LNA Tehniskā nodrošinājuma nodaļa.
- LNA Latvijas Valsts vēstures arhīvs (LVVA);
- LNA Latvijas Valsts arhīvs (LVA);
- LNA Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvs (LVKFFDA);
- LNA Personāla dokumentu valsts arhīvs (PDVA);
- LNA Alūksnes zonālais valsts arhīvs (Alūksnes ZVA);
- LNA Cēsu zonālais valsts arhīvs (Cēsu ZVA);
- LNA Daugavpils zonālais valsts arhīvs (Daugavpils ZVA);
- LNA Jēkabpils zonālais valsts arhīvs (Jēkabpils ZVA);
- LNA Jelgavas zonālais valsts arhīvs (Jelgavas ZVA);
- LNA Liepājas zonālais valsts arhīvs (Liepājas ZVA);
- LNA Rēzeknes zonālais valsts arhīvs (Rēzeknes ZVA);
- LNA Siguldas zonālais valsts arhīvs (Siguldas ZVA);
- LNA Valmieras zonālais valsts arhīvs (Valmieras ZVA);
- LNA Ventspils zonālais valsts arhīvs (Ventspils ZVA).

LNA ir atbildīgs par valsts politikas īstenošanu dokumentu un arhīvu pārvaldības jomā.

LNA īsteno nacionālā dokumentārā mantojuma uzkrāšanu, uzskaiti un glabāšanu, nodrošina dokumentu pieejamību un izmantošanu, popularizēšanu un sabiedrības informēšanu, izsniedz arhīva izziņas, apliecinātas dokumentu kopijas, izrakstus un norakstus, uzrauga dokumentu pārvaldības kārtības ievērošanu institūcijās un akreditētos privātos arhīvos, sniedzot metodisko palīdzību un veicot pārbaudes dokumentu un arhīvu pārvaldības jomā.

LNA 2011. gada prioritātes:

1. Nodrošināt LNA darbības uzsākšanu un nacionālā dokumentārā mantojuma uzkrāšanu un saglabāšanu atbilstoši piešķirtajam valsts budžeta finansējumam;
2. Nodrošināt sabiedrības tiesības iegūt nepieciešamo informāciju, veicot juridisko un fizisko personu pieprasījumu izpildi;
3. Nodrošināt valsts, pašvaldību un citu institūciju uzraudzību dokumentu un arhīvu pārvaldības jomā;
4. Piedalīties *Vienotās valsts arhīvu informācijas sistēmas (VVAIS)* projekta 2. kārtas programmu izstrādē, testēšanā un ieviešanā;
5. Piedalīties ES finansējuma piesaistīšanā, lai īstenotu dokumentu pieejamības paplašināšanu, veicot dokumentu digitalizāciju un mikrofilmēšanu.

Saskaņā ar *Arhīvu likumu*, kas stājās spēkā 2011. gada 1. janvārī, LNA funkcijas un uzdevumi ir paplašinājušies. LNA uzdota dokumentu pārvaldības kārtības ievērošanas uzraudzība institūcijās, akreditētos privātos arhīvos, metodiskās palīdzības sniegšana dokumentu un arhīvu pārvaldības jomā, publisko dokumentu pārvēršanas uzraudzībā, privāto arhīvu akreditācijas īstenošana, u.c. LNA amata vietu skaits un finansējums palika 2010. gada ietvaros.

Lai veiktu *Arhīvu likumā* noteikto funkciju īstenošanu pārskata gadā tika centralizēta institūciju uzraudzības funkcija, izveidojot LNA Institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldības departamentu, un ēku apsaimniekošana, izveidojot LNA Tehniskā nodrošinājuma nodaļu.

Uz Centrālās mikrofotokopēšanas dokumentu restaurācijas laboratorijas bāzes tika izveidots LNA Dokumentu preventīvās saglabāšanas departaments.

Lai nodrošinātu LNA darbību atbilstoši Arhīvu likumam, pārskata gadā tika turpināts darbs Ministru kabineta noteikumu projektu izstrādē un atbilstošu grozījumu sagatavošanā Latvijas Republikas likumos.

Izstrādāti un iesniegti saskaņošanai:

1. Dokumentu un arhīvu pārvaldības noteikumu projekts(VSS-105);
2. Kārtība, kādā nodod dokumentus valsts glabāšanā Latvijas Nacionālajā arhīvā;
3. Nacionālā dokumentārā mantojuma reģistra noteikumi;
4. Latvijas Nacionālā arhīva darbības noteikumi;
5. Kārtība, kādā publiskos dokumentus pārvērš elektroniskā formā (pieņemti, 2012. gada 28.februāra Ministru kabineta noteikumi Nr.143).

Veikti grozījumi Latvijas Republikas likumos:

1. Grozījumi Bibliotēku likumā, pieņemts 05.05.2011.;
2. Grozījumi Biedrību un nodibinājumu likumā, pieņemts 15.12.2011.

Saeimā un valdībā iesniegtie likumprojekti:

1. Grozījumi Komerclikumā (VSS-696), 167/Lp11;
2. Grozījumi Tiesu izpildītāju likumā (VSS-693), 149/ Lp 11;
3. Grozījums Kooperatīvo sabiedrību likumā (VSS-693), 169/Lp 11;
4. Grozījumi Fizisko personu datu aizsardzības likumā, 204/Lp11;
5. Grozījums Eiropas Parlamenta vēlēšanu likumā, 231/Lp11;
6. Grozījumi likumā *Par pašvaldību finanšu stabilizēšanu un pašvaldību finansiālās darbības uzraudzību* (VSS-695, TA-135).

No 2011. gada 14. jūlija darbojās Kultūras ministra izveidotā Arhīvu padome, kuras sastāvā ir arī pieci LNA pārstāvji, kas piedalījās divās padomes sēdēs.

2. Finanšu resursi un darbības rezultāti

2.1. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums

LNA finansējums noteikts saskaņā ar likumu *Par valsts budžetu 2011. gadam* no Kultūras ministrijas valsts budžeta programmām:

- **21.00. Kultūras mantojums**

2011.gadā LNA pamatbudžeta resursi (ieņēmumi) un plānotie izdevumu sastādīja Ls 3 407 357, tai skaitā ieņēmumi no maksas pakalpojumiem un citi pašu ieņēmumi (plāns) Ls 735 000 (21,6% no kopējā finansējuma) un dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem Ls 2 672 357. Faktiskā pašu ieņēmumu izpilde bija LVL 777 038 un tā pārsniedza plānotos pašu ieņēmumus par 5,7%. 2011.gadā dotācija no vispārējiem ieņēmumiem salīdzinot ar 2010.gadu palielināta par 4%, jo tika piešķirti papildus līdzekļi parāda dzēšanai par nekustamo īpašumu apdrošināšanu 2009.g.un 2010.g. , kā arī Kultūras ministrijas ietvaros pārdalītas dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem starp programmām un iestādēm, lai neveidotos ilgstoši komunālo maksājumu parādi.

- **22.00. Kultūras projekti un investīcijas**

2011.gadā piešķirts finansējums Ls 1 902 nekustamā īpašuma nomas maksai Valsts akciju sabiedrībai *Valsts nekustamie īpašumi* programmas *Mantojums-2018. Kultūras infrastruktūras uzlabošanas programma 2006.-2018.gadam* izpildes ietvaros, saskaņā ar 22.11.2008. Ministru kabineta rīkojumu Nr.728 *Par Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīva ēkas apsardzes sistēmas un automātiskās ugunsdrošības signalizācijas sistēmas uzstādīšanu Rīgā, Šmerļa ielā 5* un 09.03.2011. Ministru kabineta rīkojumu Nr.90 *Grozījums Ministru kabineta 2008.gada 22.novembra rīkojumā Nr.728 "Par Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīva ēkas apsardzes sistēmas un automātiskās ugunsdrošības signalizācijas sistēmas uzstādīšanu Rīgā, Šmerļa ielā 5"*.

- **73.00. Pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansētie projekti**

2011.gadā tika plānots finansējums Ls 9 752 ES finansētajam starptautiskajam arhīvu projektam *APENet Eiropas arhīvu portāls*. Faktiski ieskaitīti Ls 11 861, t.i. par Ls 2109 vairāk, kas tiks izlietots 2012.gada janvārī (Projekts beidzās 2012.gada janvārī).

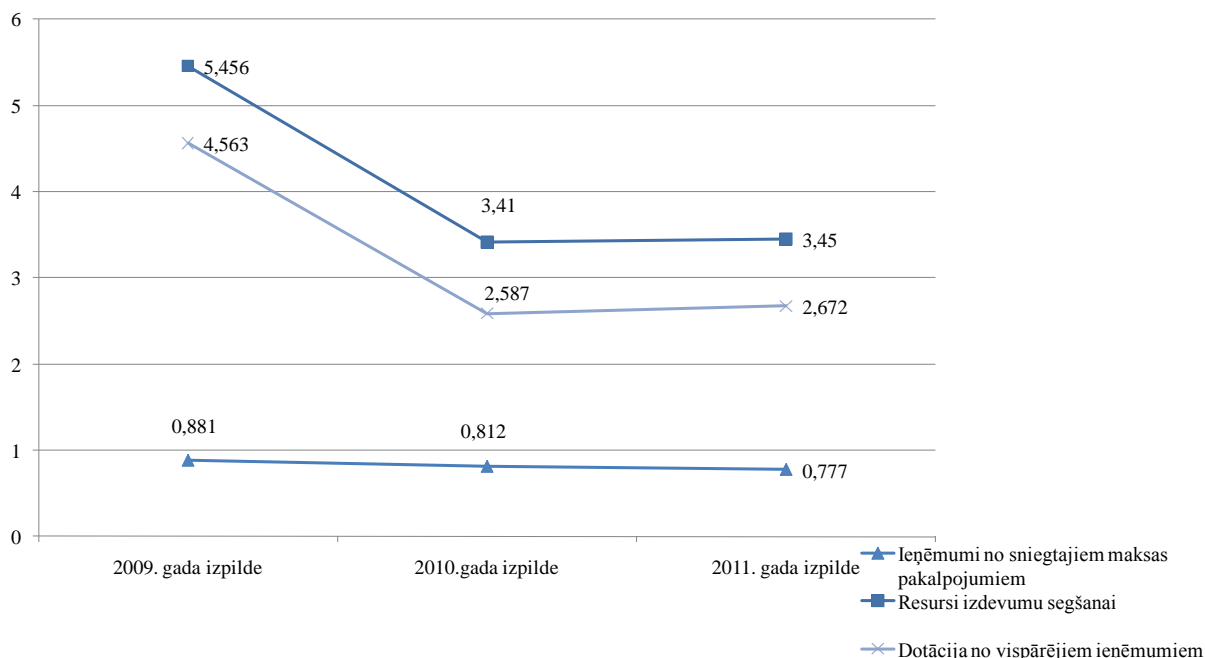
Pārskata periodā ziedojumi un dāvinājumu līdzekļi netika saņemti.

LNA kopējais 2011.gada finansējums tika izmantots noteikto prioritāšu un darbības rezultātu sasniegšanai, kā arī neatliekamo ikdienas arhīva darbu veikšanai.

Latvijas Nacionālā arhīva kopējais finansējums un tā izlietojums (latos)

Nr.p.k.	Finansiālie rādītāji	Iepriekšējā gadā (2010.g.faktiskā izpilde)	Pārskata gadā	
			apstiprināts likumā	faktiskā izpilde
1	2	3	4	5
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	3 410 238	3 419 011	3 463 158
1.1.	dotācijas	2 586 614	2 674 259	2 674 259
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	811 763	735 000	777 038
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	11 861	9 752	11 861
1.4.	ziedojumi un dāvinājumi	0	0	0

1	2	3	4	5
2.	Izdevumi (kopā)	3 417 512	3 426 325	3 426 238
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	3 413 512	3 425 925	3 425 838
2.1.1.	kārtējie izdevumi	3 413 512	3 425 925	3 425 838
2.1.2.	procentu izdevumi	0	0	0
2.1.3.	subsīdijas, dotācijas un sociālie pabalsti	0	0	0
2.1.4.	kārtējie maksājumi Eiropas Kopienas budžetā un starptautiskā sadarbība	0	0	0
2.1.5.	uzturēšanas izdevumu transferti	0	0	0
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	4 000	400	400

1. att. LNA 2011. gada finansējuma salīdzinājums ar Valsts arhīvu sistēmas finansējumu 2009.-2010. gadā, milj. LVL

LNA programmai *Kultūras mantojums* dotācija no vispārējiem ieņēmumiem 2011.gadā sastādīja 77% no resursiem izdevumu segšanai, ieņēmumi no maksas pakalpojumiem - 23%.

Ziemas sezonā veidojās parādi par apkuri, kas tika nomaksāti līdz 1.jūlijam. Vidēji apkures izmaksas, salīdzinot ar 2010.gadu, ir pieaugušas par 30%. Lai izpildītu LNA noteiktos uzdevumus un nepieļautu ilgstošu komunālo parādu veidošanos, veikti stingri taupības pasākumi – samazināti sakaru un administratīvie izdevumi, ekonomēti izdevumi par komunālajiem pakalpojumiem. Lai samazinātu ēku uzturēšanas izdevumus, LNA atteicās no telpām Mālkalnes pr.10, Ogrē un īrētām telpām Daugavgrīvas ielā 19/21, Rīgā. Nepietiekamā finansējuma dēļ LNA ir apdraudēta nacionālā dokumentārā mantojuma saglabāšana un Arhīvu likumā noteikto uzdevumu izpilde.

2011.gadā turpinājās ES finansētā starptautiskā arhīvu projekta APENet *Eiropas arhīvu portāls* īstenošana, izstrādājot tehniskās shēmas un sagatavojot satura datus migrācijai, veicot fondu nosaukumu tulkošanu.

Ieņēmumiem no maksas pakalpojumu sniegšanas tika pielietoti vienoti izcenojumi atbilstoši 07.09.2010. Ministru kabineta noteikumiem Nr.829 "Noteikumi par valsts arhīvu sistēmas iestāžu sniegto maksas pakalpojumu cenrādi". Ieņēmumi veidojās no arhīvu sagatavotajām izziņām klientiem, samaksas par arhīva dokumentu kopiju izgatavošanu, par dokumentu sakārtošanu un pieņemšanu glabāšanā, par maksātspējas procesa sertificēto administratoru dokumentu pieņemšanu no maksātspējas procesu beigušiem privāto tiesību subjektiem. LNA uz laiku iznomāja glabātavas, tādēļ pašu ieņēmumi veidojās arī par telpu nomu.

2.2.Politikas un darbības rādītāju izpilde

Politikas rezultāti	Rādītāji	Plānotie apjomi	Izpilde
Apmierināta sabiedrības prasība pēc kvalitatīviem valsts arhīvu pakalpojumiem un to pieejamība sabiedrībai	1. Sabiedrības apmierinātības līmenis ar pakalpojumiem, ko sniedz LNA.	95 %	95 %
	2. Apmeklējumu skaits	40 tūkst.	52.2 tūkst.
	3. Izmantoto glab. vien.skaitis	500 tūkst.	855.3 tūkst.
	4. Digitāli pieejamo valsts arhīvu dokumentu skaits: - fondu līmenī - glab. vien. līmenī	100 % 5 %	100% 7.6 %
	5. Digitālo resursu izmantojumu (www lapu apmeklējumu) skaits	350 tūkst.	392 tūkst.
Darbības rezultāti			
1.Sabiedrībai pieejams kultūras mantojums, t.sk. arī digitālā veidā	1.Uzkrāto glab. vien. skaits	20.5 milj.	20.6 milj.
	2.Jaunpieņemto glab. vien. skaits (gada laikā)	250 tūkst.	295.4 tūkst.
	3.Restaurēto glab. vien. skaits (gada laikā)	1400	1656
	4. Digitāli aprakstīto fondu un glab. vien.skaitis	29 000 fondi 1 555 000	29 566 fondi 1 565 253
	5.Izdevumi vienas glab. vien. glabāšanai	0,17 Ls	0,17Ls

2.Sekmēta zināšanu sabiedrības veidošanās Latvijā, ieviešot vienotu informācijas sistēmu, kas nodrošina iedzīvotājiem universālus informācijas pakalpojumus	1.Datortehnikas aprīkojums valsts arhīvu sistēmas iestādēs (% no kopējā institūciju skaita)	100 %	100%
	2.Interneta pieslēgumi valsts arhīvu sistēmas iestādēs (% no kopējā institūciju skaita)	100%	100%
	3.Platjoslu interneta pieslēgumi valsts arhīvu sistēmas iestādēs (%)	100%	100%
	4.Datorprasmēs apmācīto darbinieku skaits	95%	95%

2.3. LNA sniegtie pakalpojumi

LNA, uzsākot 2011.gadā savu darbību atbilstoši jaunajam Arhīvu likumam un sniedzot Latvijas un ārvalstu privātpersonām un institūcijām publiskos bezmaksas un maksas pakalpojumus arhīva informācijas un dokumentu pieejamības jomā, lielu vērību veltīja pakalpojumu pieejamības un kvalitātes pilnveidošanai. Tika izdoti attiecīgie iekšējie normatīvie akti, lai nodrošinātu vienotas pakalpojumu sistēmas funkcionēšanu visās LNA struktūrvienībās. Persona, vērsoties jebkurā LNA struktūrvienībā, varēja saņemt kvalitatīvas konsultācijas, iesniegt pieprasījumus un saņemt vienotu LNA izziņu neatkarīgi no dokumentu glabāšanās vietas LNA struktūrvienībās.

Informācija par LNA sniegtajiem pakalpojumiem, uzkrātajiem dokumentiem, organizētajiem pasākumiem un aktivitātēm interesentiem bija pieejama:

- arhīvu LNA mājaslapā www.arhivi.gov.lv LNA Latvijas Valsts arhīva mājaslapā www.lvarhivs.gov.lv un tur pieejamajās datubāzēs;
- Valsts tiešās pārvaldes iestāžu datubāzē, Kultūras ministrijas Latvijas digitālās kultūrkartes datubāzē, portāla *Latvija.lv* pakalpojumu katalogā; interneta vietnēs www.1188.lv un www.1189.lv ;
- LNA struktūrvienībās izvietotajā vizuālajā informācijā, uzziņu rokasgrāmatās, informatīvajos bukletos.

2.3.1. Personu un institūciju konsultēšana

LNA struktūrvienības sniedza personām profesionālas konsultācijas par arhīvu dokumentu glabāšanās vietām, izmantošanu, pieejamību, LNA pakalpojumiem un citos ar arhīvu darbību saistītos jautājumos.

48 716 personas apmeklēja LNA struktūrvienības un saņēma konsultācijas klātienē. Nepieciešamās informācijas iegūšanai aktīvi tika izmantoti arī uzziņu tālruni.

Salīdzinot ar 2010.gadu, gandrīz par 50% pieaudzis to personu skaits, kuras interesējošo informāciju pieprasīja izmantojot elektroniskās saziņas līdzekļus - LNA mājas lapas sadaļu - jautājumi un ierosinājumi un e – pastu. Sniegtas 4 378 informatīvas uzziņas.

Kopumā LNA interneta mājas lapu interesenti apmeklējuši 129 405 reizes (t.i. vidēji 355 reizes diennaktī), par 4% biežāk kā 2010.gadā.

Pārskata gadā LNA struktūrvienības sniedza 39 248 konsultācijas arhīvu un dokumentu pārvaldības jautājumos 415 institūcijām.

2.3.2. LNA lasītavu pakalpojumi

LNA lasītavās ir aprīkotas 180 pētnieku darba vietas. Ikvienam pētniekam ir pieejamas arhīva darbinieku bezmaksas konsultācijas, informācija no datu bāzēm, arhīva dokumentu uzziņu sistēma un uzkrātie dokumenti. LVVA un LVA lasītavās pētnieki bez maksas var izmantot arī aprīkojumu sevišķi vērtīgo un unikālo dokumentu mikrokopiju lasīšanai. Iepazīšanās ar LVKFFDA uzkrātajiem audiovizuālajiem un skaņas dokumentiem, izmantojot arhīva speciālo aprīkojumu – videoiekārtas, kinoprojektoru, filmu montāžas galdus, audioierakstu atskaņošanas iekārtas, personām tika piedāvātas kā maksas pakalpojums, sedzot tikai iekārtu uzturēšanu.

LNA lasītavās 2011. gadā arhīva dokumentus un uzziņu sistēmu izmantoja 2 944 pētnieki, kuri apmeklēja lasītavas 15 514 reizes (par 7% vairāk kā 2010.g.). Lasītavās 7% pētnieku bija no ārvalstīm – ASV, Francijas, Krievijas, Lietuvas, Somijas, Vācijas, Zviedrijas, kas liecina par LNA uzkrāto dokumentu nozīmi starptautiskajos pētījumos.

Pārskata gadā, par 2% samazinoties pētnieku skaitam, salīdzinot ar 2010.gadu, par 8% pieauga lasītavu apmeklējumu skaits. Pētnieki lasītavās izmantoja 97 904 glabājamās vienības.

Par 10% pieauga pētnieku pasūtīto arhīva dokumentu kopiju apjoms. Arvien plašāk tika pieprasīts dokumentu skenēšanas pakalpojumu, kā arī kopiju iegūšanai izmantotas savas fotokameras, nereti gan izsakot neapmierinātību par šā pakalpojuma augstajiem izcenojumiem. 89% no kopiju apjoma tika sagatavoti par samaksu, bet 3 413 lapas sagatavotas bez maksas institūciju - fondražu pārstāvjiem saskaņā ar jauno Arhīvu likumu.

Dokumentu piegāde pētniekiem lasītavās tika nodrošināta stundas laikā. Izņēmums bija LVVA lasītavas, kur lietu izsniegšana atsevišķos gadījumos bija iespējama pēc vairākām dienām, jo pirms izmantošanas tika veikta lapu numurēšana lietās.

Latvijas un ārvalstu pētnieki – zinātnieki, universitāšu mācībspēki un studenti visintensīvāk izmantoja LVVA lasītavu pakalpojumus (72% no kopējā apmeklējumu apjoma). To pētījumi bija saistīti ar Latvijas politiskās, sociālās, ekonomiskās un kultūras vēstures tēmām. Liela interese bija vērojama par ģeoloģiskajiem (dzimtas vēstures) pētījumiem, kurus veicināja arī LNA interneta vietnē *Raduraksti* atrodamā informācija. Aktuālas pētnieku vidū bija ar novadpētniecību saistītās tēmas, kā arī ievērojamu kultūras un zinātnes darbinieku dzīves datu un darbības pētniecība. Tām savu zinātniski pētniecisko darbu izstrādes ietvaros visbiežāk pievērsās arī lasītavās strādājušie vispārīgglītojošo skolu audzēkņi.

LNA speciālā bibliotēka arī 2011.gadā sakarā ar finansējuma trūkumu interesentiem varēja sniegt ierobežotu pakalpojumu apjomu, kā arī netika turpināta elektroniskā kataloga *Alise* veidošana. Lasītāji apmeklējuši bibliotēku 68 reizes, tiem sniegtas mutiskas uzziņas par bibliotēkas krājumu, izsniegta 325 literatūras un periodisko izdevumu vienības. Krājumā reģistrēti 574 jauni periodisko izdevumu numuri.

Joprojām LNA lasītavu lielākās daļas nav pieejama personām ar kustību traucējumiem, jo trūkst līdzekļu attiecīgo uzbrauktuvju un pacelāju izbūvei.

2.3.3. Pieprasījumu izpilde

LNA 2011.gadā pēc privātpersonu un institūciju pieprasījumiem kopumā sagatavotas 28 273 arhīva izziņas, dokumentu izraksti un kopijas, kas ir par 9% mazāk nekā 2010. gadā.

Lielākais arhīva izziņu skaits (94%) sniegta kā maksas pakalpojums saskaņā ar Ministru kabineta 07.09.2010. noteikumiem Nr. 829 *Noteikumi par valsts arhīvu sistēmas iestāžu sniegto maksas pakalpojumu cenrādi*. Personām atbilstoši Noteikumiem izsniegta 873 arhīva izziņas sociālos un tiesiskos jautājumos ar 50 % samaksas atlaidi. Institūcijām izsniegta bez maksas 952 arhīva izziņas to pamatfunkciju nodrošināšanai normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos.

Visvairāk pieprasītas (52% no kopskaita) bija arhīva izziņas par darba stāžu, dienestu, atalgojumu un mācībām, 32% no kurām sagatavoja PDVA. Šajā arhīvā glabājas Rīgas un Jūrmalas institūciju personālsastāva dokumenti, kuru informācija tika biežāk pieprasīta.

Izsniegtas 1 784 tematiskās izziņas, tai skaitā 237 ģenealoģiskās izziņas LVVA. Tematisko un ģenealoģiskos izziņu sagatavošanai bija nepieciešamas lielāks darba laika patēriņš, augstas darbinieku prasmes un zināšanas.

LVVA izpildīja arī liela apjoma tematiskus pieprasījumus saskaņā ar līgumiem ar Nacionālo Holokausta un varonības memoriālu Yad Vashem (Izraēla), Igaunijas Nacionālo arhīvu, Jeruzalemes Universitātes Centrālo Ebreju tautas vēstures arhīvu (Izraēlu) un Pareizticīgo baznīcas Sinodei, veicot dokumentu tematisko apzināšanu un mikrofilmu/digitālo kopiju izgatavošanu sadarbībā ar DPSD.

Pēc personu un institūciju pieprasījumiem no ārvalstīm izsniegtas 5093 izziņas (18% no kopskaita), kuru lielāko daļu ir pieprasījuši bijušo PSRS republiku valstu iedzīvotāji, kas padomju okupācijas laikā strādāja Latvijā.

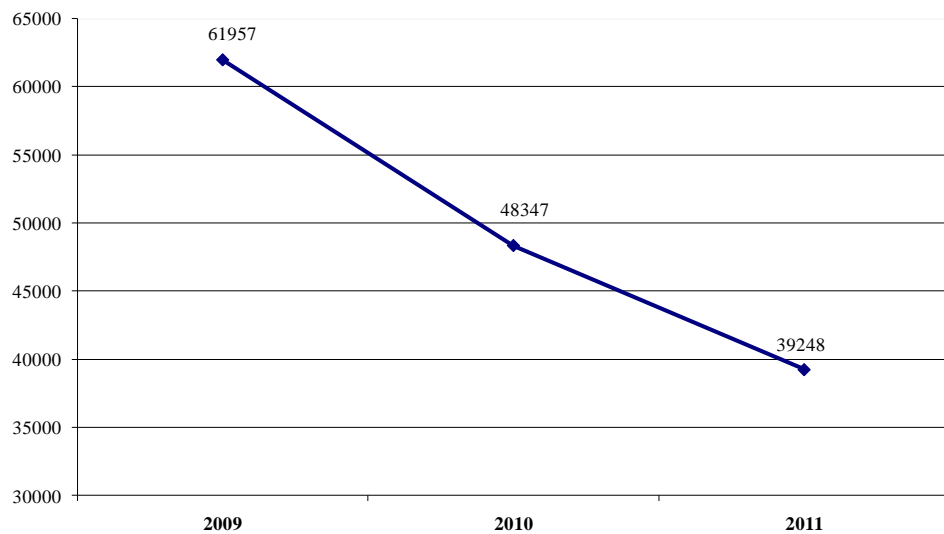
No sagatavoto izziņu kopskaita 1341 izziņa 5% bija ar negatīvu rezultātu, galvenokārt tāpēc, ka nav saglabājušies un valsts arhīvos nodoti padomju perioda iestāžu personāla dokumenti vai personas nevar norādīt pamatdatus informācijas meklēšanai arhīvos.

Iedzīvotāju zemās maksātspējas dēļ 01.01.2012. nebija izņemti un apmaksāti aptuveni 7% no sagatavotajām izziņām par apmēram 30.0 tūkstošiem latu.

2.3.4. Institūciju dokumentu sakārtošana uz līgumsaistībām

LNA maksas pakalpojumu dokumentu aprakstīšanā galvenokārt izmantoja likvidējamās, reorganizējamās institūcijas, kurām atbilstoši Arhīvu likuma 7.pantam dokumenti jānodod LNA.

Valsts arhīvi noslēdza līgumus ar 415 institūcijām un apstrādāja 39 248 glab. vien. Salīdzinot ar 2010. gadu institūciju pieprasījums dokumentu sakārtošanā ir samazinājies, kas saistīts ar ekonomisko stāvokli valstī, kā arī valsts un pašvaldību institūcijas sludināja iepirkumu konkursus, kuros arhīvam nav izdevies uzvarēt, jo LNA maksas pakalpojumu izcenojumi augstāki nekā piedāvā privātpersonas.

2.att. Dokumentu aprakstīšana uz līgumsaistībām, glab.vien.

2.3.5. Dokumentu pieņemšana no maksātnespējas procesu pabeigušu privāto tiesību subjektiem, izpildot Komerclikuma un Maksātnespējas likuma normas.

Pamatojoties uz LNA saņemtajiem maksātnespējas procesa administratoru/likvidatoru paziņojumiem, valsts glabāšanā pieņemtas 14 693 gl.vien. un izsniegtas 1351 izziņa iesniegšanai Uzņēmumu reģistrā. Diemžēl dokumentu sastāvs, kuru LNA nodod administratori/likvidatori, ir nepilnīgs. Konstatēti gadījumi, kad administratori apzināti nenodod dokumentus, lai samazinātu savas izmaksas, kā rezultātā likvidētajos uzņēmumos strādājušie ne vienmēr varēs saņemt nepieciešamās arhīva izziņas.

2.3.6. Citi pakalpojumi

LVVA sadarbībā ar DPSD veica:

- dokumentu mikrofilmēšanu Izraēlas Nacionālajam muzejam *Yad Vashem* 219 000 kadru;
- īstenojot LVVA sadarbības projektu ar Igaunijas Nacionālo arhīvu veikta karšu un plānu digitalizācija -6 325 kadri;

LNA klientiem tika izsniegtas 30 018 lapas dokumentu kopijas, 2528 audiovizuālo, foto un skaņas dokumentu kopijas, veikta dokumentu digitalizācija sniegtas konsultācijas komercinstitūcijām dokumentu un arhīvu pārvaldības jomā.

Veikta vides un dokumentu mikrobioloģiskā testēšana, glabātavu mikroklimata kontrole Tautas frontes muzejam un Rīgas vēstures un kuģniecības muzeja filiālei Mencendorfa namam u.c.

2.3.7. Uzlabojumi publisko pakalpojumu pieejamības un kvalitātes nodrošināšanā

Pakalpojuma kvalitāti kopumā veicināja LNA izstrādātā vienotā normatīvo un metodisko dokumentu bāze, cieša sadarbība starp LNA struktūrvienībā, kā arī konsultācijas un informācijas apmaiņa ar citām valsts institūcijām – Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras nodaļām, Ārlietu ministrijas Konsulāro departamentu, Tieslietu ministrijas Dzimtsarakstu departamentu. Ar dažām institūcijām – Administratīvo apgabaltiesu, Ķekavas novada domi tika risinātas radušās domstarpības par LNA pakalpojumu samaksas jautājumi.

Īstenojot e-pārvaldes un e-pakalpojumu ieceres, mājaslapā pieprasītājiem bija pieejama LNA pieprasījumu veidlapu lejupielāde, iespēju robežās komunikācijā ar pieprasītājiem tika izmantots e-pasts. Starp LNA struktūrvienībām tika organizēta elektroniska pieprasījumu un apvienojamo (konsolidējamo) arhīva izziņu un rēķinu aprīte, izveidots vienots ārvalstu pieprasījumu reģistrs intranetā. Četrās LNA struktūrvienībās notika elektroniskās pieprasījumu apstrādes sistēmas testēšana VVAIS ietvaros, vienā no kurām –Rēzeknes ZVA, turpinājās tās izmantošana un saziņa ar Izziņu un dokumentu izmantošanas daļu konsolidējamo arhīva izziņu izpildes nodrošināšanā.

LVKFFDA veica visu pasūtījumu pieņemšanu un fotodokumentu kopiju piegādāšanu pieprasītājiem elektroniski.

Arhīvu likumā noteiktais pieprasījuma izpildes termiņš mēneša laikā tika ievērots visās LNA struktūrvienībās, izņemot PDVA, kur tas bija noteikts 1,5 mēneši, informējot pieprasītājus. Iemesls tam bija lielais pieprasījumu skaits no Krievijas pilsoņiem un darbietilpīgā sociālās apdrošināšanas stāža un atalgojuma izziņu sagatavošana. Pieprasījumu izpildē PDVA tika iesaistīti papildus visi iespējamie darbinieku resursi.

Steidzamos gadījumos tika nodrošināta izziņu izsniegšana Noteikumos paredzētajos īsākos termiņos, piemērojot samaksas paaugstināšanas koeficientus.

Pieprasītāju lielākā daļa bija apmierināta ar LNA sniegto pakalpojumu pieejamību, kvalitāti un apkalpošanas kultūru. 2011. gadā LNA izskatītajos 12 personu iesniegumos tika

pausta neapmierinātība par nepieciešamās informācijas un dokumentu trūkumu LNA, par dokumentu pieejamības ierobežojumiem, par izsniegtās izziņas saturu, par pakalpojuma izmaksām. 5 gadījumos, kuri attiecās uz pakalpojuma izmaksu pārskatīšanu, tika pieņemts LNA lēmums daļēji apmierināt iesniedzēja prasības, un neprecizitātes darbā pieļāvušajiem darbiniekiem izteikts aizrādījums.

2.4. LNA pamatfunkciju darbības rezultāti

2.4.1. Institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldības uraudzība un kontrole

2011.gadā LNA struktūrvienībām, kas atbilstoši LNA reglamentā noteiktajiem uzdevumiem nodrošina nacionālā dokumentārā mantojuma papildināšanu, veicot institūciju dokumentu izvērtēšanu, lietu nomenklatūru saskaņošanu, uzraugot un vadot dokumentu aprakstīšanu, sniedzot metodisko palīdzību dokumentu un arhīvu pārvaldībā, bija jāuzsāk darbs atbilstoši Arhīvu likuma, kas stājās spēkā ar 2011.gada 1.janvāri, normām. Līdz likumam pakārtoto normatīvo aktu pieņemšanai LNA struktūrvienības institūciju uzraudzības darbā izmantoja esošos normatīvos un metodiskos dokumentus, ciktāl tie nav pretrunā ar Arhīvu likumu, un pārkārtoja darba organizāciju atbilstoši LNA struktūrai.

Institūciju uzraudzības darbu ietekmēja reformas valsts pārvaldē, daudzas uzraudzības institūcijas tika reorganizētas, likvidētas, apvienotas kā rezultātā, mainījās uzraugāmo institūciju skaits, LNA struktūrvienību kompetences un būtiski palielinājās LNA pieņemamo dokumentu apjoms. LNA uzraudzībā esošo valsts un pašvaldību institūciju kopējais skaits uz 01.01.2012. bija 3605 valsts institūcijas ar to teritoriālajām struktūrvienībām un pašvaldības ar to institūcijām, kā arī 307 nevalstiskās institūcijas.

2.4.1.1. Dokumentu izvērtēšana

LNA sadarbībā ar Tieslietu ministriju, Finanšu ministriju, Zvērināto notāru padomi, Latvijas Republikas prokuratūru un citām centrālajām valsts iestādēm veica dokumentu izvērtēšanu un saskaņoja lietu paraugnomenklatūras: Apgabaltiesas un rajona (pilsētu) tiesas lietu paraugnomenklatūra, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta teritoriālo struktūrvienību lietu un dokumentu paraugnomenklatūra, VSAA teritoriālo nodaļu paraugnomenklatūra, Zvērinātu notāru lietu paraugnomenklatūra, Paraugnomenklatūru ieviešana novērsīs dokumentu dublēšanos un, datu ievadīšanas informācijas sistēmās gadījumos, samazinās papīra vidē radīto dokumentu glabājamus apjomus.

LNA saskaņoja individuālās lietu nomenklatūras jaunizveidotajām institūcijām, kā arī pārskatīja institūcijām esošās lietu nomenklatūras cenšoties ievērot triju gadu pārskatīšanas ciklu. Darba rezultātā 48% institūciju ir saskaņotas lietu nomenklatūras, kas sekmēs pastāvīgi un ilgstoši glabājamo dokumentu aprakstīšanu.

Noteikta audita lietu atlases pastāvīgā glabāšanā kārtība, Izglītības ministrijai saskaņoti Metodiskie ieteikumi ESF projekta darbības programmas *Cilvēkresursi un nodarbinātība* dokumentu sagatavošanai un nodošanai glabāšanā pašvaldības institūcijas arhīvā. Izpildot Ministru kabineta 17.08.2010.noteikumus Nr.777 *Gada pārskata sagatavošanas kārtība* sagatavots Sadarbības līgums ar Valsts kasi par institūciju gada pārskatu nodošanu pastāvīgā glabāšanā elektroniskā vidē. Ir izvērtētas 10 institūciju informācijas sistēmas, lai pieņemtu lēmumus par to iespējamo pieņemšanas valsts glabāšanā kārtību. Pabeigta SIA *Mykoob* XML shēmas parauga izskatīšana, lai nodrošinātu mācību iestāžu sekmju žurnālu pieņemšanu valsts glabāšanā elektroniskā vidē.

Veikta fotodokumentu izvērtēšana Valsts Prezidenta kancelejā, kas uzkrāti V.Zatlera prezidentūras laikā.

2.4.1.2. Institūciju dokumentu aprakstīšana

Pārskata gadā LNA organizēja 2008.gadā radīto institūciju dokumentu aprakstīšanu. Arhīva struktūrvienību Ekspertu komisijā apstiprināti 2204 institūciju lietu apraksti un nodošanai valsts arhīvos sagatavotas 325 254 glabājamās vienības, akceptēta 1 701 999 glabājamo vienību, kurām beidzies glabāšanas termiņš, iznīcināšana.

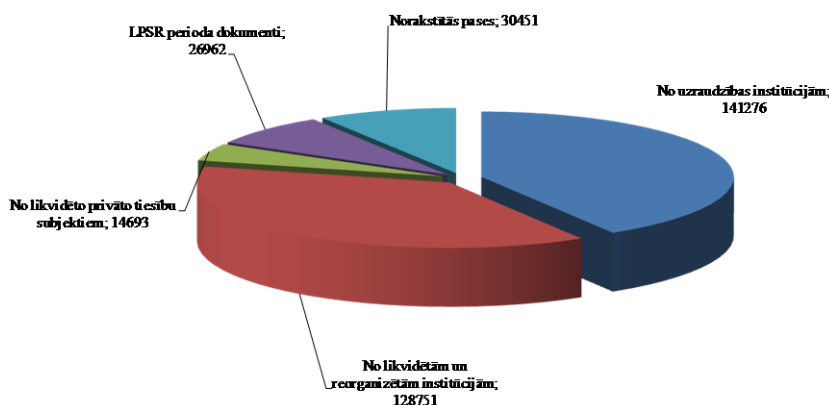
Dokumentu aprakstīšanu veica pašas institūcijas, izmantoja LNA sniegto maksas pakalpojumu dokumentu aprakstīšanā, kā arī sludināja iepirkumu konkursus.

2.4.1.3. Dokumentu pieņemšana

2011.gadā atbilstoši plānotajam LNA pieņēma:

- darbojošos institūciju līdz 2000.gadam radītos dokumentus,
- likvidēto, reorganizēto institūciju dokumentus,
- institūciju, kas darbojās LPSR, savlaicīgi nenodotos dokumentus,
- likvidēto privāto tiesību juridisko personu dokumentus.

Pastāvīgā valsts glabāšanā pieņemti papīra un elektroniskā vidē radīti dokumenti, kā arī kino, video, foto un skaņas dokumenti.

3.att. LNA 2011 g. uzkrāto dokumentu sastāvs, glab.vien.

Dokumentus pastāvīgā valsts glabāšanā nodeva Latvijas Valsts prezidenta kanceleja, Latvijas Republikas Saeimas kanceleja, Pārtikas un veterinārais dienests, Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, prokuratūras, izglītības iestādes, u.c.

Likvidēto/reorganizēto valsts un pašvaldību institūciju dokumentu pieņemšanu bija sarežģīti ieplānot, jo par institūcijas likvidāciju ziņas tika saņemtas īsi pirms tās likvidācijas. Līdzekļu un darbinieku trūkuma dēļ institūcijās kavējas reorganizācijas procesā pārņemto lietu aprakstīšana un nodošana pastāvīgā valsts glabāšanā. Novadu pašvaldības nodeva valsts glabāšanā administratīvi teritoriālās reformas gaitā nenodotos pagastu padomju 2009.gadā radītos dokumentus.

LNA uzkrātie Latvijas PSR perioda dokumenti papildināti ar savulaik likvidēto laikrakstu un žurnālu redakciju, Vīzu un ārzemnieku reģistrācijas daļas dokumentiem.

Izpildot Arhīvu likuma 20.panta otrās daļas pirmo punktu, LNA pieņēma dokumentus no trim latviešu organizācijām un 12 personām, kas darbojas un dzīvoja ārvalstīs- Toronto latviešu biedrības, Latviešu dziesmu svētku biedrības Kanādā, tēlnieka Baumaņa Kārļa, žurnālistes Rasmus Grīnas, mācītāja Arveda Celma u.c.

2.4.1.4. Metodiskā un praktiskā palīdzība

Pārskata gadā sniegta metodiskā un praktiskā palīdzība, konsultācijas 3222 institūcijām par dokumentu saglabāšanas, aprakstīšanas jautājumiem, par lietu nomenklatūru sastādīšanu un dokumentu glabāšanas termiņu noteikšanu un dokumentu izvērtēšanu. LNA ierobežotā finansējuma apstākļos arhīvistu reti sniedza konsultācijas un praktisku palīdzību uz vietām institūcijās, saziņai izmantoja e-pastu, tālruni, kas ne vienmēr deva gaidāmo rezultātu.

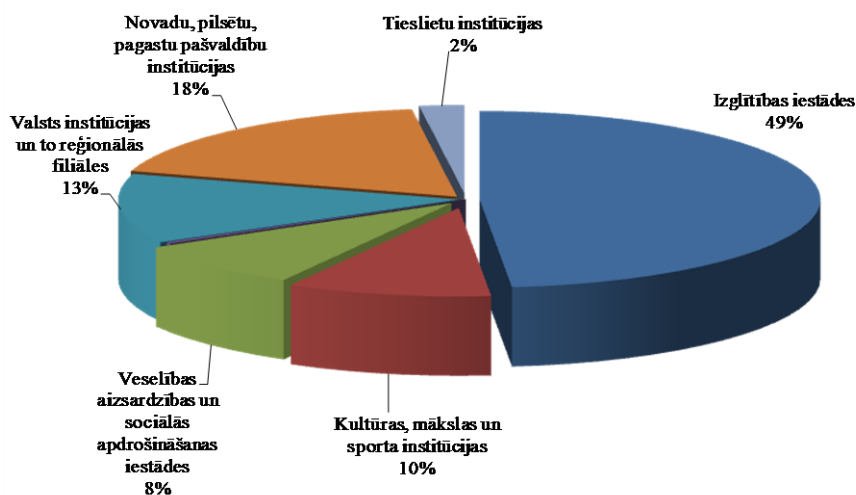
Problēmas institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldības jautājumu skaidrošanā radīja dažādās lekcijās un semināros, kuros piedalījušies institūciju darbinieki, saņemtā informācija. Lektori interpretē Arhīvu likuma normas pamatojoties uz savām zināšanām, pieredzi pat neizmantojot spēkā esošos ar dokumentu un arhīvu pārvaldību saistītos normatīvos aktus.

2.4.1.5. Institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldības kontrole

Arhīvu inspekcijas pamatuzdevumi 2011.gadā bija pārbaužu veikšana dokumentu un arhīvu pārvaldības jomā valsts un pašvaldību institūcijās, inspekcijas doto priekšlikumu izpildes kontrole, iesniegumu (sūdzību) izskatīšana par Arhīvu likuma normu pārkāpumiem institūcijās un LNA struktūrvienībās, pārbaužu rezultātu analīze un priekšlikumu iesniegšana darba pilnveidošanai.

Darbs tika plānots un veikts, kā prioritātes izvirzot reorganizēto, likvidēto valsts un pašvaldību institūciju dokumentu saglabāšanas, izmantošanas un pieejamības nodrošināšanu un LNA struktūrvienību- zonālo valsts arhīvu ziņojumu izpildi par institūcijām, kuras ilgstoši nebija apsektas, nebija ņemtas uzraudzībā vai no jauna izveidotas.

2011.gadā veiktas 330 pārbaudes, tai skaitā 305 pamata pārbaudes dokumentu uzkrāšanas, saglabāšanas, pieejamības un izmantošanas nodrošināšanā, 15 tematiskās un 10 arhīvu norādījumu izpildes kontroles pārbaudes.

4.att. Arhīvu inspekcijas veiktās pārbaudes pa institūciju grupām, %

No pārbaudītajām 330 institūcijām Arhīvu inspekcijas prasības pilnībā bija ievērotas 14 (4%). No institūcijām gada laikā saņemts 260 ziņojumi par doto norādījumu izpildīšanu, neizpildes gadījumos institūcijas lūgušas termiņu pagarinājumus, meklējušas risinājumus dokumentu saglabāšanas un izmantošanas nodrošināšanai. Doto norādījumu neatlaidīga izpildes kontrole, regulāri atgādinājumi ir devuši atzīstamus rezultātus. Kopumā panākts, ka 2011.gadā institūcijām dotie norādījumi izpildīti par 99%, nav izpildīti 3 norādījumi.

Gada laikā sastādīti trīs atzinumi par administratīvās lietvedības neuzsākšanu noilguma dēļ vai pārkāpuma sastāva neesamības dēļ.

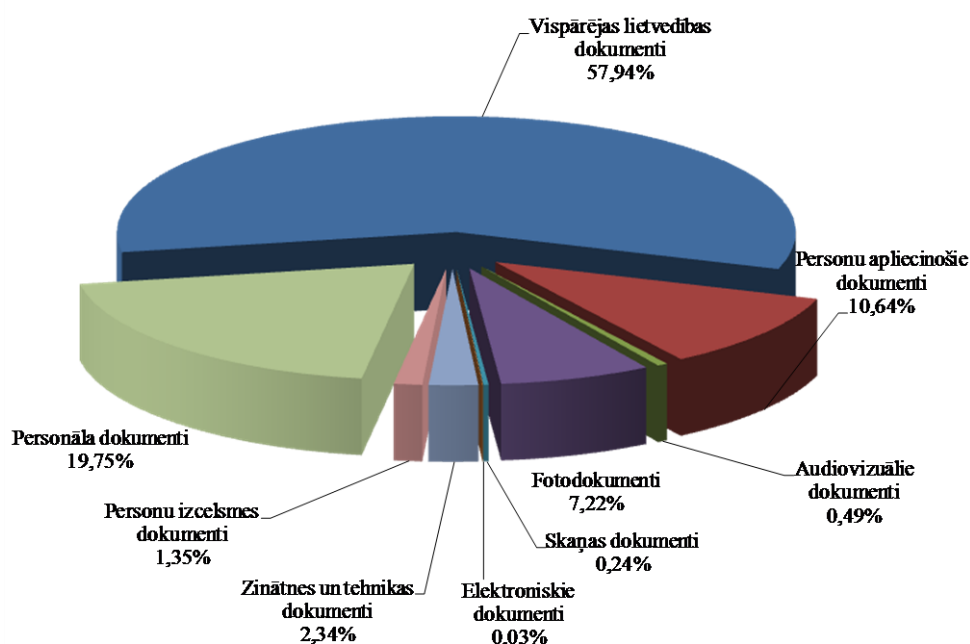
Institūciju dokumentu pārvaldībā biežāk konstatētie trūkumi ir lietu nomenklatūru nesastādīšana katram lietvedības gadam, visu darbībā izveidoto lietu neuzskaitīšana tajās, kā arī lietu nomenklatūrā paredzēto aiļu neizpildīšana par izveidoto sējumu skaitu, lietu neveidošanas.

Minētie fakti visbiežāk ir cēlonis dokumentu un informācijas zudumiem.

Lai novērstu institūciju lietvedības un arhīva darbā pieļautos trūkumus, nodrošinātu dokumentu uzkrāšanas, uzskaites, saglabāšanas un izmantošanas nodrošināšanu, kā pamatnorādījumi Arhīvu inspekcijas aktos ir izvirzīti šādi priekšlikumi: nozīmēt atbildīgās personas par lietvedību un arhīva darbu, lietu nomenklatūras precizēt un apstiprināt katram lietvedības gadam, tajās iekļaut visas darba procesā veidojošās lietas, tai skaitā, Eiropas Savienības struktūrfondu dokumentāciju, elektroniski veidojošās informācijas sistēmas, visa veida reģistrus, tai skaitā reģistrācijas žurnālus, kā arī, sakārtojot un aprakstot dokumentus, lietu aprakstos attiecīgi iekļaut visas izveidotās pastāvīgi un ilgstoši glabājamās lietas, nodrošināt dokumentu saglabāšanu, veicot lietu esību pārbaudes noteiktajā kārtībā, dokumentējot ar aktiem lietu nodošanu un pieņemšanu, iekārtojot arhīva dokumentu glabāšanai atsevišķu slēgtu telpu vai skapi.

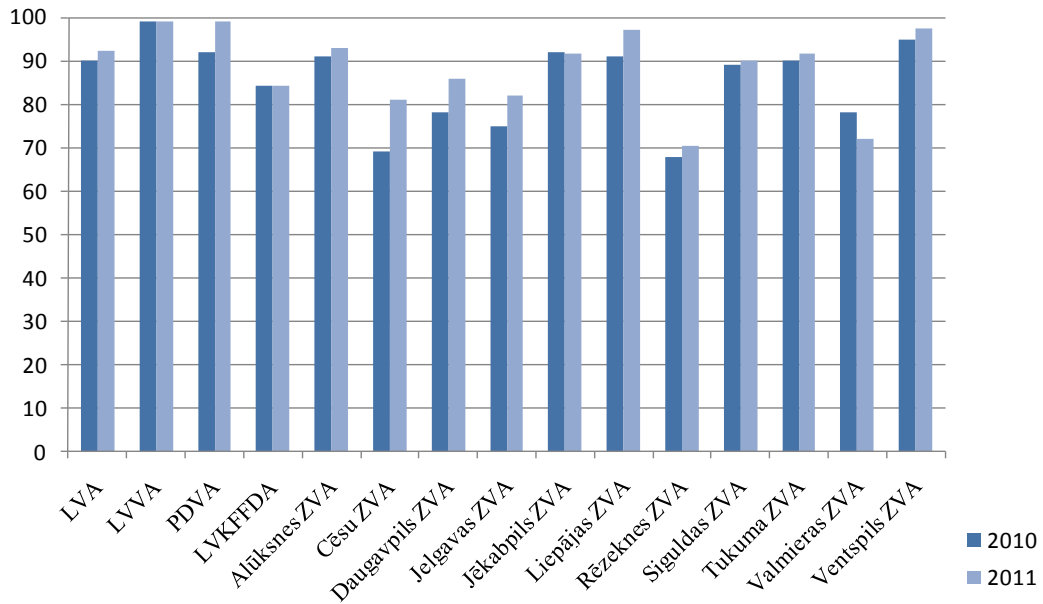
2.4.2. Dokumentu saglabāšana

Uz 01.01.2012. LNA glabājas 20 664 083 gl.vien., kas izvietotas 256 glabātavās 34259,53 m² kopplatībā.

5. att. LNA glabājamo dokumentu sastāvs, %

LNA glabātavu kopējais noslogojums uz 01.01.2012. ir 92 %, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, tas ir palielinājies par 3%, bet atsevišķiem arhīviem (PDVA, LVA) glabātavu noslogojums sasniedz 99%.

6. att. Arhīvu glabātavu noslogojums, %

Lai racionalizētu dokumentu izvietojumu glabātavās 2011. gadā veikta LNA arhīvu glabātavu aprīkojuma, skapju, pilnīga uzskaitē pēc to veidiem (pasu, rasējamais, u.tml.). Apzinātas un uzskaitītas arī skapju brīvās atvilknes un plaukti.

Turpināta dokumentu nodrošinājuma un izmantošanas fonda veidošana, lai nodrošinātu dokumentu oriģinālu saglabāšanu. LVVA dokumentiem izgatavots 310 866 kadri nodrošinājuma fonds (mikrofilmu negatīvi) un 600 828 kadri izmantošanas fonds (400 556 kadri mikrofilmu pozitīvi un 200 272 kadri džeketi). Mikrofilmēšana veikta interneta vietnes „Raduraksti” pilnveidošanas un noslēgtā līguma ar Nacionālo Holokausta un varonības memoriālu Yad Vashem ietvaros. Nodrošinājuma un izmantošanas fonds izveidots 5 571 audiovizuālo, foto un skaņas dokumentu gl. vien.

Veikta arī dokumentu un mikrofilmu digitalizēšana. Kopumā digitalizētas 12 325 lapas un 216 180 mikrofilmu kadri.

Sakarā ar nepietiekamo amata vietu skaitu un finansējumu LNA struktūrvienības veica tikai neatliekamās dokumentu saglabāšanai un izmantošanas nodrošināšanai nepieciešamos darba veidus: dokumentu pieņemšanu un izvietojumu glabātavās, izsniegšanu, atputekļošanu u.c.

Plauktu un kārbu atputekļošana veikta sanitāro dienu ietvaros, glabājamās vienības atputekļotas un, nepieciešamības gadījumā, dezinficētas ar salvetēm pieņemšanas un izmantošanas procesa ietvaros. DPSD veica dokumentu dezinficēšanu dezinfekcijas kamerā.

Plānoti glabājamo vienību esības un fiziskā stāvokļa pārbaudes veica LVKFFDA, LVVA, LVA, PDVA, Jelgavas ZVA, Liepājas ZVA, Rēzeknes ZVA, Valmieras ZVA, Ventspils ZVA, lai atsāktu pārbaudes pārvietotajiem un bieži izmantotajiem fondiem.

Uz 01.01.2011. LNA pārbaūžu rezultātā, konstatēts, ka nav savās vietās nav novietotas 2889 glabājamās vienības. To meklēšana tiks atsākta 2012. gadā.

Glabātavu vides kvalitātes un mikrobioloģiskā fona kontrole veikta izlases kārtībā 78 glabātavās. Apsēkotajās glabātavās mikrobioloģiskais un sanitāri higiēniskais stāvoklis

kopumā ir apmierinošs. Negatīvas izmaiņas, salīdzinot ar 2010.gadu, konstatētas LVVA vecās ēkas 5.stāva glabātavās. Saskaņā ar DPSD ieteikumiem, arhīvs apstrādāja šo glabātavu griestus un sienas ar baktericīda līdzekli.

Pārskata gadā LVVA pabeidza 2010.gadā uzsākto pagraba glabātavas telpas bojāto sienu remontu, kā arī veica jumta seguma remontu. Nepieciešams remonts arī Jelgavas un Cēsu arhīvu ēkās. Slikts stāvoklis ir Tukuma ZVA ēkas Pils ielā 16 dokumentu glabātavās.

2011. gadā DPSD uzsāka datubāzes *Latvijas teritorijas 13.-17.gs. vaska zīmogi LVVA* veidošanu. LNA un Igaunijas Nacionālā vēstures arhīva kopprojekta ietvaros uzsākta *Arhīva materiālu bojājumu atlasa*, veidošana. Turpināts darbs pie Rokasgrāmatas par dokumentu pirmsrestaurācijas vizuālo un analītisko izpēti pilnveidošanas.

2.4.3.Dokumentu pieejamība

Arhīvu likums nosaka, ka viena no LNA funkcijām ir nodrošināt glabāto dokumentu pieejamību, veicot to izvērtēšanu, aprakstīšanu un uzziņu sistēmu veidošanu. Diemžēl krīzes izraisītie LNA finanšu resursu samazinājumi un nepieciešamība arhīvistiem maksimāli iesaistīties maksas pakalpojumu ieņēmumu nodrošināšanā, šo jomu ir skāruši visvairāk. Pieaug LNA atpalcība, kas izpaužas gan neaprakstīto dokumentu apjomos, gan nespējā piedāvāt modernas sabiedrības prasībām atbilstošus arhīva informācijas meklēšanas līdzekļus. Ir cerība, ka modernas meklēšanas iespējas piedāvās Vienotā valsts arhīvu informācijas sistēma, kuras izstrāde un ieviešana ir viena no Arhīva darbības prioritātēm.

2.4.3.1. Dokumentu aprakstīšana

Ekonomiskā krīze valstī atstāja tūlītēju iespaidu uz neaprakstīto dokumentu apjomu pieaugumu valsts arhīvos. 2010. gada beigās neaprakstīto glabājamo vienību skaits valsts arhīvos sasniedza 887 717. Neaprakstītie dokumenti nav pieejami LNA klientiem, līdz ar to pārskata gadā LNA struktūrvienībām bija jāmeklē risinājumi pieejamo resursu ietvaros nodrošināt to paātrinātu aprakstīšanu.

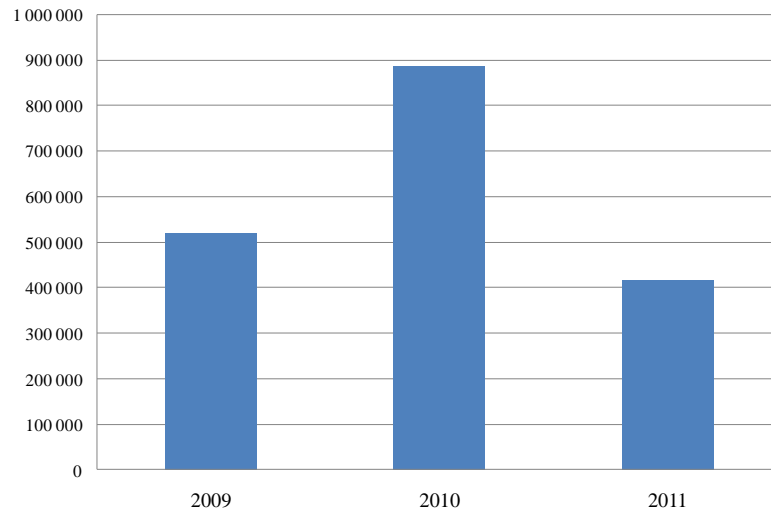
Lielākais neaprakstīto dokumentu masīvs 2011. gada sākumā bija LVKFFDA. Lai mazinātu neaprakstīto dokumentu apjomu, tika pieņemts lēmums aprakstīt dokumentus fonda līmenī. Tādējādi atskaites periodā aprakstīti 41 fonds, neaprakstīto dokumentu skaitu samazinot par 484 070 glabājamām vienībām. Kā lielākie un nozīmīgākie no aprakstītajiem fondiem minami Latvijas Valsts Prezidenta kancelejas fonds (aprakstītas 100 414 glab.vien.), Latvijas Universitātes *LU Preses Centrs* fonds (85 031 glab.vien.), Rīgas valsts informācijas un reklāmas studijas *Horizonts* fonds (52 560 glab.vien.), Latvijas Fotomākslinieku Savienības fonds (31 160 glab.vien.), Nacionālās ziņu aģentūras LETA fonds (29 324 glab.vien.).

LVA dokumentu aprakstīšanas jomā turpinājās iepriekšējo gadu iestrādes: turpināta arhīva fonda *Pilsētprojekts* dokumentu izvērtēšana, aprakstu turpinājumu veidošana, kā arī AS *Alfa* Rīgas mikroaparātu Zinātniskā pētniecības institūta vienkāršotā aprakstīšana, aprakstīti personu fondi un trimdas organizāciju dokumenti, turpināts darbs pie Latviešu leģionāru pasu kolekcijas aprakstīšanas.

LVVA aprakstīja 4597. fonda *Finanšu ministrijas Valsts saimniecības departaments* lietas, 2010. un 2011. gadā jauniegūtās luterisko draudžu baznīcu grāmatas, kas iekļautas 235. fonda *Latvijas evaņģēliski luterisko draudžu baznīcu grāmatas* 15. aprakstā, kā arī turpināja 2010. gada beigās no Vācijas Federālā arhīva saņemto dokumentu izpēti, iespējamās vēsturiskās saiknes ar Latvijas Valsts vēstures arhīva dokumentiem konstatēšanai.

ZVA darbība un rezultāti dokumentu aprakstīšanā ir ļoti dažādi un ir atkarīgi no arhīvu noslodzes maksas pakalpojumu izpildē. Ļoti neviendabīga ir arī situācija neaprakstīto dokumentu uzkrājuma ziņā. Ir ZVA, kuros nav neaprakstītu arhīva dokumentu (Jēkabpils

ZVA, Liepājas ZVA, Ventpils ZVA) un ir arhīvi, kuros izveidojies ievērojams, glabājamo vienību tūkstošos mērāms, neaprakstīto dokumentu uzkrājums. 2011. gadā vērojama tendence, ka samazinoties maksas pakalpojumu apjomam, ZVA varēja vēltīt vairāk laika arhīva dokumentu aprakstīšanai. Galvenokārt tika aprakstīti dokumenti, kas neaprakstīti saņemti no likvidētajām institūcijām.

7.att. Neaprakstīto dokumentu skaita dinamika 2009.-2011.gads, glab. vien.

2.4.3.2. Uzziņu sistēmu pilnveidošana

Līdztekus LNA dokumentu aprakstīšanai un jaunu glabājamo vienību aprakstu veidošanai, valsts arhīvi iespēju robežās nodarbojas arī ar esošo uzziņu sistēmas elementu pilnveidošanu un pārstrādi un elektronisku meklēšanas līdzekļu (reģistru, datubāzu u.c.) izveidi.

Glabājamo vienību aprakstu pārstrādi veica LVA – pārstrādāti 3 fondu apraksti ar 1668 lietām, lielākais no tiem 1341.fonds *Latvijas valsts lauku celtniecības projekta institūts Lauku projekts*.

Nelielos apjomos glabājamo vienību aprakstu pārstrādi veica arī Cēsu ZVA un SiguldasZVA.

LVVA tiek turpināts uzziņu sistēmas pilnveidošanas un modernizēšanas darbs. Arhīvs ir izstrādājis šo tradicionālo arhīva darba veidu metodiku atbilstoši modernajām tehnoloģijām, uzsākta fondu klasifikācijas shēmu izstrāde. LVVA uzkrāto pieredzi šajā jomā varēs izmantot, strādājot VVAIS pēc tās 2. kārtas pabeigšanas.

Nemot vērā sabiedrības pieaugošos interesi par cilvēkvēsturi un pieprasījumu pēc ģenealogiska un biogrāfiska rakstura informācijas, viena no prioritātēm ir personu datubāzu izveide - nobeigumam tuvojas LVVA 2996. fonda *Rīgas prefektūras pasu lietu kolekcija* personu reģistra izveide (2011. gadā ievadīta informācija no 15 459 lietām, kopumā datubāzē būs ziņas par 532 661 personām).

Personu datubāzi aktualizējis arī LVA- datubāze par 1941.gadā izsūtītajiem Latvijas iedzīvotājiem papildināta ar ziņām par 2222 personu apbedījuma vietām.

LNA ir nodrošināta 100% fonda līmeņa aprakstu pieejamība digitālā vidē. To nodrošina visu jaunpieņemto fondu reģistrācija reģistrā *Fondi* un informācijas par fondiem regulāra aktualizācija, ko veic visi arhīvi.

2.5. Projekti

LNA struktūrvienības piedalījās ES finansētajos projektos, sadarbojās ar Latvijas un ārvalstu institūcijām, kā arī īstenoja projektus LNA ietvaros.

Pārskata gadā tika uzsākta ERAF Nacionālās programmas *Elektroniskās pārvaldes infrastruktūras bāzes attīstība un pilnveidošana* projekta 2. kārtas izstrāde un ieviešana.

Projekta mērķis ir VVAIS attīstība un pilnveidošana, pilnveidojot esošos un izstrādājot jaunus sistēmas moduļus, kuri atbalsta nacionālā dokumentārā mantojuma digitalizāciju un pieejamības nodrošināšanu, kā arī valsts un pašvaldību institūciju elektronisko dokumentu un datu centralizētu uzkrāšanu, saglabāšanu un pieejamību, lai veicinātu e-pārvaldes funkcionēšanu un e-pakalpojumu pieejamību sabiedrībai.

VVAIS uzdevumi ir atbalstīt arhīvu reorganizācijas rezultātā ieviestās pārmaiņas arhīvu ikdienas darbā un izveidot vienotu un viegli izmantojamu elektronisku darba vidi gan arhīva darbiniekiem, gan elektroniskā pakalpojuma saņēmējiem – uzņēmumiem un iedzīvotājiem.

Projektā bija iesaistīti vairāk nekā 50 LNA speciālisti – savas jomas eksperti. Atskaites periodā notika projekta prasību definēšana un detalizācija sistēmanalīzes intervijās, izmaiņu pieprasījumu izvērtēšana, kā arī projekta prasību specifikācijas izstrāde.

LNA turpināja darbu projektā **APENet (Eiropas arhīvu portāls)**, ko finansēja Eiropas Komisija. Šī projekta rezultātā tika izveidots Eiropas arhīvu portāls un tajā iekļautas un atbilstoši aprakstītas vairāk nekā 270 000 LNA dokumentu glabājamās vienības.

Eiropas arhīvu portāls pieejams plašam lietotāju lokam, adrese: <http://www.archivesportaleurope.eu/Portal/index.action>. Portāla apraksts un saskarnes tulkotas latviešu valodā.

2012. gadā darbs turpināsies **APEX (Archives Portal Europe network of eXcellence)** projektā. Projekta ietvaros paredzēts ne tikai sniegt un atjaunināt informāciju par LNA fondiem un to saturu, bet arī piegādāt digitalizēto informāciju gan Eiropas arhīvu portālam, gan **EUROPEANA**.

2011. gadā LVVA turpināja datubāzes **Raduraksti** papildināšanu ar digitalizēto 1 253 jauniegūto baznīcu grāmatu un muižu revīziju lietu informāciju.

Pārskata periodā reģistrēti 262 496 vietnes apmeklējumi (par 6% vairāk kā 2011.gadā) no 83 valstīm un izmantota informācija no 2 662 972 lapām.

70% vietnes apmeklētāju bija Latvijas iedzīvotāji – 175 669, kā arī no Vācijas 18 424, no ASV – 15 028, no Krievijas – 17 374 u.c. valstīm. Lai veicinātu *Raduraksu* plašāku izmantošanu, arhīva darbinieki sarīkoja četrus seminārus interesentiem par datubāzes tālāko attīstību un izmantošanu dzimtu vēstures pētniecībā, kā arī sniedza vairākas radio intervijas.

Par pārējiem LNA projektiem sniegta informācija pārskata tematiskajās sadaļās.

2.6. Starptautiskā sadarbība

LNA ir dalībnieks globālajās profesionālajās organizācijās *Starptautiskā arhīvu padome (ICA)* un *Starptautiskā skaņu un audiovizuālo arhīvu asociācija (IASA)*, kā arī Eiropas Savienības organizācijās - *Eiropas Savienības nacionālo arhīvistu birojs* un *Eiropas arhīvu ekspertu grupa*.

Latvijas Nacionālais arhīva speciālisti darbojas arī Baltijas arhīvu organizācijās- *Baltijas kultūras mantojuma tīkls (BaltHerNet)*, kas veic sadarbības koordinēšanu baltiešu diasporas arhīvu apzināšanā pārvaldībā un *Baltijas audiovizuālo arhīvu padomē (BAAC)*, kas apvieno Baltijas, Skandināvijas, Kanādas u.c. valstu audiovizuālo arhīvu institūcijas un speciālistus.

2011. gada 11.- 29. jūlijā Rīgā un Viļņā norisinājās starptautiska skaņas un attēla dokumentu saglabāšanas jautājumiem veltīta vasaras skola *Safeguarding Sound and Image Collections* (SOIMA 2011).

Vasaras skolas organizators bija Starptautiskais kultūras vērtību saglabāšanas un restaurācijas pētniecības centrs ICCROM (*International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property*) sadarbībā ar LNA, Baltijas audiovizuālo arhīvu padomi un Lietuvas Centrālo valsts arhīvu. Ieguldījumu pasākuma nodrošināšanai sniedza arī Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultāte, Literatūras, folkloras un mākslas institūts un LU Latviešu valodas institūts, kā arī Latvijas Nacionālā bibliotēka un UNESCO Latvijas Nacionālā komisija.

SOIMA vasaras skolā savas zināšanas un prasmes pilnveidoja 20 skaņas un attēla dokumentu speciālisti no Austrālijas, Baltijas valstīm, Beļģijas, Botsvānas, Čīles, Kanādas, Haiti, Ķīnas, Kenijas, Polijas, Portugāles, Serbijas un Zimbabves. Vasaras skolas dalībnieki papildināja zināšanas par skaņas un attēla dokumentu analogo un digitālo saglabāšanu, risku vadību, pieejamību, autortiesībām un ētikas jautājumiem. Lekcijas un praktiskās nodarbības vadīja mācībspēki un profesionāļi no ASV, Austrālijas, Francijas, Gvatemalas, Itālijas, Latvijas, Lielbritānijas, Lietuvas un Nīderlandes.

Par kursu noklausīšanos dalībnieki saņēma ICCROM sertifikātus. Sertifikātu saņēmēji bija arī LNA speciālisti.

Latvijas Nacionālā arhīva speciālisti piedalījās gadskārtējā Baltijas valstu arhīvu vadītāju sanāsmē (*Meeting of Baltic Archivists*) 2011. gada jūnijā Lietuvā.

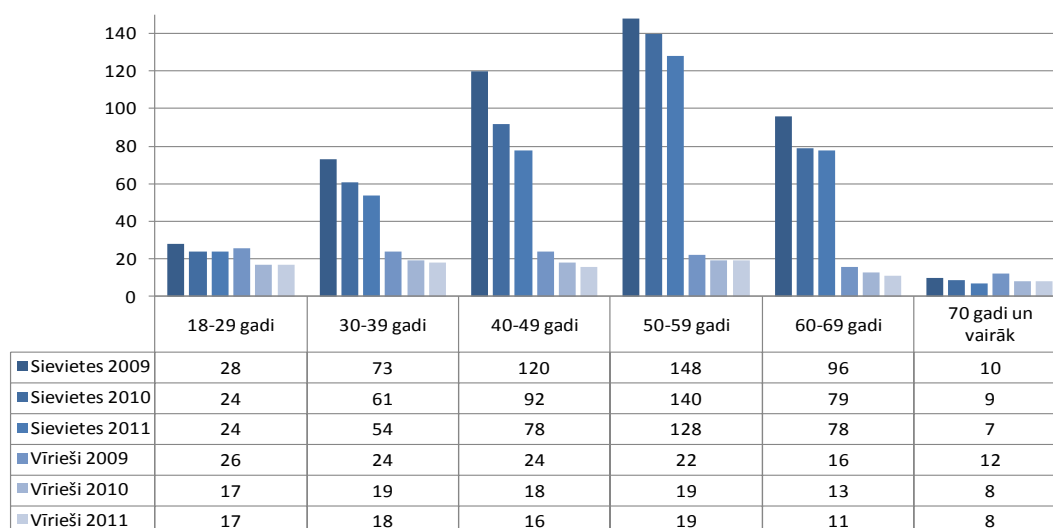
LNA piedalījās arī Eiropas grāmatu un papīra konservācijas –restaurācijas pētniecības centra un Eiropas vadošo konservācijas speciālistu darba grupas darbā, UNESCO Pasaules atmiņas 4.Starptautiskajā konferencē. LNA darbinieki ar referātiem un ziņojumiem ir uzstājušies 12 starptautiskās konferencēs, piedalījušies starptautiskās izstādēs un īstenojoši citus projektus, kas attainoti šī pārskata tematiskajās sadaļās.

3. Personāls

LNA 2011.gadā vidēji bija 424 amata vietas, faktiskais vidējais personāla skaits bija 427 no kuriem 35% ierēdņi un 65% darbinieki. Izvērtējot strādājošo skaitu 2009.gadā – 599, 2010.gadā – 444 un 2011.gadā – 427, var secināt, ka LNA personāla skaits būtiski samazināts, kā rezultātā daudzu uzdevumu izpilde ir apgrūtināta.

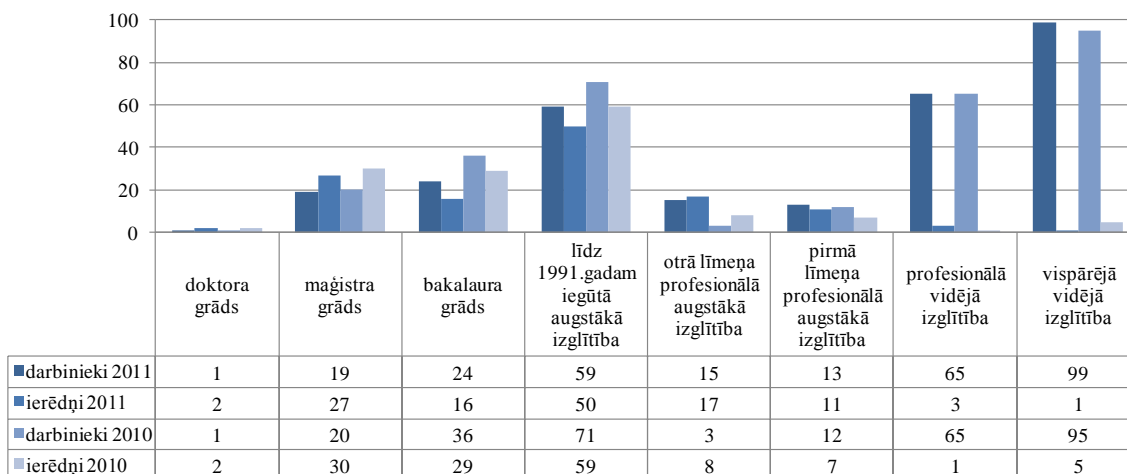
Salīdzinoši ar 2010.gadu, pārskata gadā izlīdzinājusies personāla rotācija, par ko liecina 2011.gadā pieņemto un atbrīvotu darbinieku skaits – pieņemti 37 darbinieki, bet atbrīvoti 42 darbinieki (2010.gadā pieņemti – 25 atbrīvoti – 61, 2009.gadā pieņemti – 51 atbrīvoti – 225). Dati liecina, ka pārskata gadā personāla mainības koeficients ir 0.18 salīdzinājumā ar 2010.gadu – 0.2 un 2009.gadu – 0.5.

2011.gadā personāla demogrāfiskais sadalījums un vecuma raksturojums LNA struktūrvienībās būtiski nav mainījusies un to raksturo šādi rādītāji: pārskata gadā 81% (369) bija sievietes un 19% (89) – vīrieši, 2010.gadā 82% sievietes un 18% – vīrieši.

8. att. Personāla demogrāfiskais sadalījums pa vecuma grupām

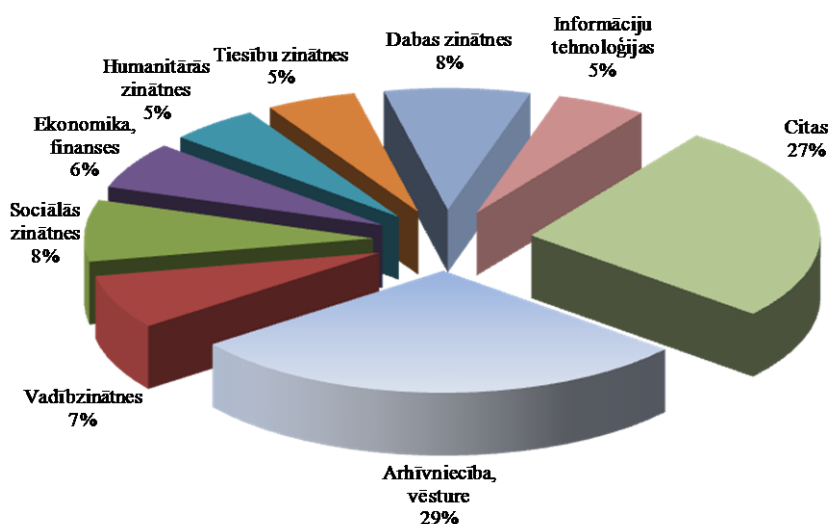
LNA lielākā vērtība ir augsti izglītots un profesionāls personāls. Augstākā izglītība 2011.gadā ir 96% ierēdņu (t.sk. doktora grāds – 2%, maģistra grāds 21%, bakalaura grāds – 13%, augstākā izglītība līdz 1991.gadam – 38%, pirmā un otrā profesionālā izglītība – 22%) un 44% darbinieku (t.sk. doktora grāds – 1%, maģistra grāds 8%, bakalaura grāds – 8%, augstākā izglītība līdz 1991.gadam – 18%, pirmā un otrā profesionālā izglītība – 9%).

9.att. Personāla izglītība

Vairākiem LNA speciālistiem ir iegūtas divas augstākās izglītības, kas liecina par virzību uz pašattīstību. Pārskata gadā maģistra grādu arhīvniecībā ieguva – 3 ierēdņi, vēsturē – 2 ierēdņi, ekonomikā – 1 ierēdnis, bakalaura grādu bibliotēkzinātnē un informācijā – 1 ierēdnis, sabiedrības vadībā – 1 darbinieks.

LNA speciālistiem, lai sasniegtu darba rezultātus, nepieciešamas regulārā zināšanu papildināšana profesionālas jautājumos, ko ietekmē pieaugošās kvalitātes prasības un dinamiskums, pakļautība tehnoloģijām, valodu prasmes, paškontrolē. LNA darbinieki 2011.gadā papildus pilnveidoja savu kompetences līmeni, apmeklējot dažāda veida apmācības programmās (Arhīva darba organizēšana un dokumentu arhivēšana, Datorsistēmas, Profesionālās pilnveides kurss grāmatvedībā, vasaras skolā *Safeguarding Sound and Image Collections* (SOIMA 2011), Angļu valodas, Valsts pārvaldes darbinieku novērtēšanas sistēmas lietotāju mācībās, Administratīvā sloga samazināšana u.c.), lai turpmāk praksē lietotu padziļinātas teorētiskās zināšanas amata pienākumu izpildē.

10. att. Personāla raksturīgākās izglītības specialitātes

4. Komunikācija ar sabiedrību, arhīvu un dokumentu popularizēšanas pasākumi

Dokumentu popularizēšanas pasākumi ir iedarbīgākais līdzeklis LNA komunikācijā ar sabiedrību. To organizēšanu 2011.gadā ietekmēja iepriekšējā periodā notikušais finansiālo resursu un amata vietu skaita samazinājums. Tomēr valsts arhīvi turpināja darbu, uzsvāru liekot uz iedibinātās sadarbības attīstīšanu ar visu līmeņu izglītības, kultūras un zinātnes institūcijām.

4.1. Dokumentu publikācijas

Paliekoša vērtība Latvijas vēsturē un tās avotpētniecībā ir arhīva dokumentu publikācijām, tāpēc LVVA neatlaidīgi turpināja gleznotāja F. J. Dēringa atmiņu krājuma *Was ich nicht gern vergeßen möchte oder Erinnerungen aus meine Leben (Ko es nekad negribētu aizmirst vai atmiņas par manu dzīvi)* sagatavošanu izdošanai sērijā *Vēstures avoti*, lai vēl viens 18. gs. vēstures avots vācu valodā kļūtu pieejams plašākam lasītāju lokam arī latviešu valodā.

LVVA, sadarbībā ar Latvijas arhīvistu biedrību un iegūstot Valsts Kultūrkapitāla fonda (VKKF) finansiālu atbalstu, izdeva žurnāla *Latvijas Arhīvi* 1/2 numuru.

Pateicoties arhīva darbinieku zinātniskajam potenciālam, arhīvs veica arī žurnāla tematiskā numura sagatavošanu par Kurzemes un Zemgales hercogisti. Liels zinātniskās sabiedrības ieguvums ir iespēja lejuplādēt žurnāla publikācijas mājas lapā.

LNA darbinieku zinātniskie raksti atbilstoši katrā struktūrvienībā glabāto Latvijas vēstures avotu tematikai, tika publicēti arī citos Latvijas, kā arī Igaunijas, Lietuvas un Vācijas izdevumos un zinātnisko rakstu krājumos.

Vērtīgs ieguvums mūsdienu informācijas patērētājam bija virtuālo dokumentu publikāciju un izstāžu ievietošana mājas lapā, vienlaicīgi arī ietaupot LNA finansiālos resursus.

Digitālo dokumentu publikāciju un izstāžu jomā rosīgi darbojās LVA, kurš mājas lapā ievietoja 10 digitālas publikācijas. To tematika galvenokārt bija veltīta Latvijas iedzīvotāju deportācijām un kultūras un mākslas darbinieku daiļradei.

4.2. Piedalīšanās zinātniskajās konferencēs

LNA darbinieki piedalījās un uzstājās ar ziņojumiem 12 starptautiskajās un vietēja mēroga zinātniskajās konferencēs un semināros.

Nacionālā Holokausta un varonības memoriāla Yad Vashem (Izraēla) starptautiskajā konferencē LVVA pārstāvis uzstājās ar ziņojumu par Latvijas ebreju vēstures dokumentu apzināšanu un kopēšanu saskaņā ar sadarbības līgumu.

Atzinīgi vērtējami LVA darbinieku referāti un dokumentu prezentācijas par komunistiskā totalitārā režīma iestāžu genocīdu pret Latvijas iedzīvotājiem, deportācijām un represēto likteņiem: Daugavpils Universitātes rīkotajā starptautiskajā zinātniskajā konferencē *XXI zinātniskie lasījumi*; starptautiskajā konferencē Lietuvā, starptautiskajos projektos Berlīnē un Potsdamā (Vācijā), kā arī LZA Apvienotajā pasaules latviešu zinātnieku III un Letonikas IV kongresā par trimdas latviešu lomu Latvijas neatkarības idejas uzturēšanā.

LNA darbinieki piedalījās kārtējā starptautiskajā seminārā, lai risinātu Baltiešu mantojuma tīkla BaltHerNet attīstības jautājumus.

4.3. Dokumentu izstādes

Interesentiem tika piedāvātas 18 dokumentu izstādes.

Nozīmīgu ieguldījumu dokumentu izstāžu sagatavošanā veica LVVA. 2011. gada nogalē tika atvērta izstāde *Kurzemes un Zemgales hercogistei 450: no hercoga Gotharda līdz Jēkabam*, kuru arhīvs īstenoja sadarbībā ar LU Vēstures institūta vadošajiem speciālistiem un izmantojot VKKF piešķirto finansējumu projekta 1. posmam.

Pateicoties tematiski un hronoloģiski plašajam uzkrāto dokumentu klāstam, arhīvs kā sadarbības partneris piedalījās citu institūciju izstāžu projektos, tai skaitā ar Polijas vēstniecību Rīgā un Galveno seno aktu arhīvu Varšavā - izstādes, kas veltīta Kurzemes hercogistes 450. gadadienai, ar Rundāles pils muzeju - Kurzemes hercogienes Dorotejas 250. dzimšanas dienai veltītās izstādes, ar Latvijas Nacionālo bibliotēku - izstādes „*Terra Mariana – senatne un mantojums*” un izstādei par O. Resnevicu-Sinjorelli, ar Ārlietu ministrijas Politisko arhīvu - izstādes *Latvija pasaules valstu saimē. Latvijas starptautiskajai atzīšanai 90 gadi*, sagatavošanā. Arhīvs kļuva par mājvietu Faierteitu - Zimonenko ģimenes vēsturei veltītajai izstādei *Sveiciens no Mītavas: ģimenes koks*, kuru kā bāzi un informācijas objektu izmantoja arī četru citu ebreju vēstures pētniecībai Latvijā veltītu pasākumu organizatori.

Jāatzīmē LVA izstāžu aktivitātes, gan daudzveidīgo tēmu, gan eksponēšanas vietu izvēlē. LNA Šķūņu ielas vitrīnās plašam skatītāju lokam bija pieejamas dokumentāras liecības par Latvijas iedzīvotāju pirmo masveida deportāciju 1941.gada 14.jūnijā. Minētā ekspozīcija, kā arī dokumentu kopums par 1941.gada notikumiem Cēsu un Madonas apriņķos sadarbībā ar Cēsu ZVA bija pieejams arī arhīva mājas lapā.

Arhīva veidotā Māra Bišofa zīmējumu izstāde bija skatāma tirdzniecības centrā *Galerija Centrs* izstāžu vietā, bet dokumenti par Latviešu trimdas nozīmīgākajām politiskajām akcijām - LZA Apvienotajā pasaules latviešu zinātnieku III un Letonikas IV kongresā. Četras no sešām izstādēm bija skatāmas arhīva mājas lapā. Nozīmīga bija arhīva piedalīšanās kopā ar citām Latvijas atmiņas institūcijām projekta un izstādes *Nonkonformisms grafikā 1944 -1990* īstenošanā. Tā publicitāti veicināja radoraidījumam *Kultūras Rondo* sniegtā intervija un konference Rīgas Vēstures un kuģniecības muzejā.

Par 2011.gadā aktuālām tēmu - 1991.g. janvāra barikāžu atcerei Rīgā un par Latvijas sabiedrības ceļu 90-to gadu sākumā uz neatkarības atgūšanu, vairāki ZVA, izmantojot iepriekšējos gados apzinātos dokumentus, izveidoja izstādes un ievietoja dokumentu kopas mājas lapā (Alūksnes, Jelgavas, Ventspils ZVA). Liepājas ZVA interesentiem piedāvāja apskatei dokumentus par kultūras un muzikālajām norisēm Liepājā Padomju periodā, iekļaujot informāciju par pasākumiem iknedēļas izdevumā *Šonedēļ Liepājā* un laikrakstā *Kurzemes Vārds*.

Interesentiem arvien saistošas bija arī LNA ēkas vitrīnās Šķūņu ielā nepārtraukti eksponētās arhīvu iepriekšējos gados sagatavotā unikālo dokumentu ekspozīcija par Rīgas vēsturi vai Latvijas Republikas proklamēšanas svinību fotomirkļiem, kā arī Latvijas Restauratoru biedrības un UNESCO Latvijas komitejas izstādes par Latvijas Kultūras mantojuma saglabāšanu.

4.4. Citi pasākumi

LNA rīkoto pasākumu galveno auditorijas daļu 2011.gadā veidoja skolu un studējošā jaunatne. Arhīvu 48 vēsturiski izglītojošie pasākumi tika saskaņoti ar augstskolu, vidējās profesionālās izglītības iestāžu un skolu mācību un studiju programmām, kuru mērķis ir veidot izglītojamajos izpratni par vēstures avotu – nacionālā dokumentārā mantojuma saglabāšanas un

izmantošanas nozīmi, kārtību un iespējām LNA. Pasākumos tika izmantotas gan speciāli atlasītas tematiskas dokumentu kopas, gan sagatavotās dokumentu izstādes, kā arī iepriekšējos gados veiktās dokumentu tematiskās apzināšanas iestrādes.

Akadēmisko un profesionālo studiju programmu ietvaros ar LVVA, LVA, LVKFFDA, Liepājas, Daugavpils, Jēkabpils un Rēzeknes ZVA sadarbojās un arhīvus apmeklēja LU Vēstures un filozofijas, Ģeogrāfijas un zemes zinātņu, Bibliotēkzinību, Pedagoģijas un Juridiskās fakultātes, Tartu Universitātes, Rīgas Tehniskās universitātes, Latvijas Lauksaimniecības universitātes, Daugavpils Universitātes, Liepājas Universitātes, Mākslas akadēmijas, Rēzeknes Augstskolas, Rīgas tehniskās koledžas, Rīgas juridiskās koledžas, Jēkabpils agrobiznesa koledžas studenti un pasniedzēji. Arhīvu darbinieki piedalījās lekciju kursu lasīšanā, vadīja seminārus un praktiskās nodarbības, konsultēja studentus zinātnisko darbu izstrādē, nodrošināja profesionālo un augstāko mācību iestāžu studentu prakses dokumentu pārvaldības un arhīvniecības, kā arī restaurācijas jomā.

LNA speciālisti piedalījās Rēzeknes augstskolas Sociālo zinātņu maģistra studiju programmas *Arhīvniecība* un LU profesionālās maģistra studiju programmas *Dokumentu un arhīvu pārvaldība* mācību kursu īstenošanā un novērtēšanas procesos, studentu prakses vietu nodrošināšanā.

Vairākums LNA arhīvu jau tradicionāli uzņēma Rīgas, Liepājas, Jēkabpils, Rēzeknes, Daugavpils, Cēsu, Valmieras, Ventspils vispārizglītojošo skolu un arodvidusskolu audzēkņu grupas arhīvu apskates ekskursijās, kā arī rīkoja tematiskas ekskursijas un nodarbības par visdažādākajām tēmām, piemēram, *1991.gada janvāra barikāžu atcerei un Brīvprātīgā darba veicināšanai Eiropas gada skolēnu projektu nedēļas ietvaros* (Ventspils ZVA), *Dokumenti kā vēstures avoti, 1949.gada 25.marta deportācijas dokumenti* (LVA), *Personāla dokumentu sagatavošana institūcijas lietvedībā, to saglabāšana un izmantošana* (PDVA), *Arhīvu dokumentu pieejamība pētnieciskajā darbā* (Valmieras ZVA), *skolēnu programmas „Esi līderis!” un Biedrības „Latgales novadpētnieki”* ietvaros (Daugavpils ZVA). Cēsu ZVA, Jelgavas ZVA un citu arhīvu darbinieki vadīja un atbalstīja skolēnu darbu arhīvu lasītavās un zinātniski pētniecisko darbu izstrādi par Biedru tiesu darbību, lauksaimniecības kolektīvizācijas norisi un kora dziedāšanas kustību Cēsu rajonā, sadzīves tradīcijām un pagastu vēsturi.

LVKFFDA organizēja interesentiem tematiskas filmu skates, kas bija veltītas ievērojamu latviešu kultūras un mākslas darbinieku – komponistu R. Paula un I. Kalniņa, aktiera un režisora G. Cilinska un J. Streiča daiļradei. Sadarbības tālākai veidošanai ar skolām nozīmīgas bija arhīvu darbinieku tikšanās ar esošo un topošo vēstures un latviešu valodas un literatūras skolotāju grupām LVA, LVVA, Daugavpils ZVA, Liepājas Valmieras ZVA

LNA struktūrvienībās (LNA LVA, PDVA, Alūksnes, Jēkabpils ZVA) notika arī Nodarbinātības valsts dienesta un Mācību centra *Buts* organizēto tālākmācības kursu dalībnieku ekskursijas un praktiskās nodarbības.

LVA un LVVA ekskursijās apmeklēja citu valstu interesentu grupas - Zviedrijas vēstures skolotāju biedrības pārstāvji, ASV skolēnu un senioru Latvija iepazīšanas grupas, Igaunijas ebreju asociācijas Izraelā kongresa dalībnieki.

LVKFFDA audiovizuālie dokumenti tika demonstrēti 38 dažādos sabiedriski nozīmīgos pasākumos, kas veicināja nacionālā audiovizuālā mantojuma popularizēšanu, tai skaitā, *Latviešu filmu programmās kinoteātros „Rīga” un „Splendid Palace”*, kas bija veltītas ievērojamu latviešu kinodarbu un to veidotāju – kinorežisoru, operatoru, aktieru daiļradei. Pasākumu rīkotāji, televīzijas raidorganizācijas demonstrēja arhīva dokumentus Latvijas Republikas proklamēšanas gadadienas svētku norisēs, Valmieras, Ogres, Salacgrīvas pilsētu svētkos, kā arī daudzos kultūras un mākslas festivālos un forumos, tai skaitā *Muzeju nakts*, Mūsdienu kultūras foruma *Baltā nakts, Baltijas baleta festivāla* pasākumos.

Par arhīvu pasākumiem un aktualitātēm tika sniegtas intervijas arī plašsaziņas līdzekļos – laikrakstos, pašvaldību informatīvajos izdevumos un radio.

Kopumā LNA struktūrvienības 2011.gadā sarīkoja 110 dokumentu popularizēšanas pasākumus (dokumentu izstādes, ekskursijas, tikšanās, filmu skates, seminārus), kuri bija vērsti uz sabiedrības, it īpaši skolu un studējošo jauniešu izglītošanu un iepazīstināšanu ar nacionālo dokumentāro mantojumu. Pasākumos piedalījās 3434 interesenti, un, salīdzinājumā ar 2010.gadu, to skaits pieauga par 32%. Pasākumu tematika un izmantotie dokumenti bija saistīti ar Latvijas vēstures notikumu atceri, novadpētniecību (pilsētu, pagastu, institūciju vēsturi) un ievērojamu sabiedrisko un kultūras darbinieku jubilejām.

Apmeklētājiem un informācijas patērētājiem bija iespēja paust savu viedokli par LNA pasākumiem un pakalpojumu kvalitāti pasākumu atsauksmju grāmatās, aptaujas anketas, kuras tie pēc savas iniciatīvas varēja aizpildīt, kā arī ikvienam interesentam bija iespēja paust savu viedokli interneta vietnē. Pārsvarā personas tomēr tika izteikušas pateicība arhīvu darbiniekiem, kuru sagatavotā informācija ļāvusi atrisināt vitāli svarīgus sociālus vai tiesiskus jautājumus, izzināt savas ģimenes vēsturi, bet nereti tika pausta arī neapmierinātība par likumos noteiktajiem informācijas pieejamības ierobežojumiem, izziņu sniegšanas termiņiem, priekšstatiem, ka arhīvu informācijai daudz plašākā apjomā būtu jābūt pieejamai interneta datu bāzēs.

5. LNA darbības prioritātes 2011. gadam

1. Nodrošināt LNA darbības uzsākšanu un nacionālā dokumentārā mantojuma uzkrāšanu un saglabāšanu atbilstoši piešķirtajam valsts budžeta finansējumam;
2. Nodrošināt sabiedrības tiesības iegūt nepieciešamo informāciju, veicot juridisko un fizisko personu pieprasījumu izpildi;
3. Nodrošināt valsts, pašvaldību un citu institūciju uzraudzību dokumentu un arhīvu pārvaldības jomā;
4. Piedalīties Vienotās valsts arhīvu informācijas sistēmas (VVAIS) projekta 2. kārtas programmu izstrādē, testēšanā un ieviešanā;
5. Piedalīties ES finansējuma piesaistīšanā, lai īstenotu dokumentu pieejamības paplašināšanu, veicot dokumentu digitalizāciju un mikrofilmēšanu.

LNA direktore

M. Sprūdža

G. Gorbunova